

Mysteriet på indlandsisen – En boganmeldelse

DR. PHIL. MARTIN GHISLER

Dette indlæg er oprindeligt udkommet i Lolland–Falsters Folketidende onsdag den 17. januar 2018, og er skrevet af dr. phil. *Martin Ghisler*, forhenværende administrerende direktør for GEUS (De nationale geologiske undersøgelser for Danmark og Grønland).

Nyt pragtværk om 1. Thule-ekspedition

Onsdag den 17. januar, 2018

Lolland–Falsters Folketidende, Sektion 2, side 3

Af dr. Phil. Martin Ghisler

Der foreligger allerede en omfattende litteratur om 1. Thule-ekspedition (1912), både i form af videnskabelige rapporter, beretninger og romaner, der samlet beskriver de mange aspekter af dette kapitel af Grønlands udforskningshistorie.

Men dette nye kæmpeværk går for alvor i dybden med blandt andet en komplet gengivelse af Knud Rasmussens (KR) og Peter Freuchens (PF) transskriberede originale dagbøger, rigt illustreret med gamle og nye kort, fotografier med videre.

Ekspeditionen havde som hovedformål at udforske og kortlægge de dele af Nordøstgrønland, som ikke var blevet dækket af hverken amerikaneren Robert Peary i 1890'erne eller af Danmark–Ekspeditionen i 1906–08.

Et særligt aspekt var at få afklaret eksistensen af Peary Kanalen. Ud over KR og PF deltog de to polareskimoer (som de dengang blev kaldt) Uvdloriark og Inukitsork i ekspeditionen.

Begge bind, som kan læses uafhængig af hinanden, følger kronologisk ekspeditionen fra Thule tværs over Indlandsisen mod øst til sydvestenden af Danmarks Fjord og videre mod nord og vest til bunden af Independence Fjord. Herfra gik turen tilbage over Indlandsisen til Thule.

Forfatteren til Bd. 1 tager på forbilledlig vis læseren ved hånden med forklarende tekster mellem dagbogspassagerne. Det er spændende dag for dag at sammenligne PFs og KR's optegnelser.

PFs notater er positions- og vejrobservationer samt naturiagttagelser i kort, nøgtern telegramstil.

Maleri af J.C.W. Gotfredsen: Midt på dagen holdes pause, så Peter Freuchen kan foretage sine observationer.

KR skriver mere udførligt med vægt på andre ting og ofte med ledsagende poetiske betragtninger. J. C. W. Gotfredsen har tydeligvis et omfattende kendskab til ekspeditionsvilkårene i Grønland, herunder også hundeslædekørsel, og han formår at gøre de daglige etaper levende og vedkommende med gamle ekspeditionskort og originale fotos sammenstillet løbende med moderne topografiske kort og nye fotos suppleret med egne akvareller og malerier. Bogen var blevet endnu mere attraktiv, hvis der havde været flere billeder fra Google Earth til sammenligning med de gamle kort.

1. Thule-ekspedition gennemførte sine mål. Den dokumenterede blandt andet, at Peary Kanalen ikke eksisterede. Den var indtegnet af Peary på dennes kort fra bunden af Independence Fjord mod nordvest, men viste sig at være en bred, langstrakt bræ. Peary Land var således ikke en ø, men derimod landfast med resten af Nordgrønland.

Dette faktum var ganske vist allerede observeret på afstand af Mylius-Erichsen under Danmark-Ekspeditionen. Det vidste KR og PF imidlertid ikke, da beretningen herom først nåede København med Ejnar Mikkelsens tilbagevenden fra Alabama-ekspeditionen i 1912, netop da de opholdt sig på stedet.

Hjemrejsen blev længere og mere besværlig end planlagt. På grund af usikkerheder om fastlæggelse af startpunktet og om datoerne, som er afgørende for korrekte positionsbestemmelser, havnede ekspeditionen på Grønlands nordvestkyst 120 kilometer for langt mod nord. Det betød ekstra 11 hårde rejsedage tilbage til Thule for den i forvejen sygdomssvækkede gruppe.

Forfatterne tillægger de to polareskimoers dybtgående kendskab og evner til at overleve under ekstreme arktiske forhold på hele turen en stor del af æren for, at alle deltagerne nåede velbeholdne hjem.

Titlen på bogværket refererer til de mulige årsager til den fejlslagne rute hjemover. Bd. 2 udgør her et grundigt stykke detektiv- og analysearbejde over ekspeditionens navigation og rekonstruerer minutiøst gruppens færden over is og land. Dette kan lade sig gøre på grundlag af PFs positions- og observationsmålinger, genberegnet og plottet ind på moderne kort.

I. T. Jakobsen forstår at gøre det vanskelige kartografiske, fysiske og matematiske stof levende ved at knytte det tæt til ekspeditionens hændelsesforløb og støtte forståelsen med mange fine illustrationer.

Peter Freuchen, der i offentligheden er mest kendt som eventyrer og for sine farverige romaner, fremstår i modsætning hertil i denne dokumentation som en dygtig navigator og kartograf, som desuden indsamlede og hjembragte værdifuldt geologisk, zoologisk og botanisk materiale til Danmark.

Og "*Mysteriet på Indlandsisen*" bliver løst – næsten da. Det tjener Matematiklærerforeningen til ære, at de har støttet udgivelsen af Bd. 2 med henblik på anvendelse i den tværfaglige naturvidenskabelige undervisning i gymnasiet. Denne nyudgivelse, som indeholder ikke tidligere offentliggjort materiale, må betegnes som en "*sværvægt*" i den historiske udforskning af Grønland.

Med sit lækre layout på tykt glittet papir, sin velskrevne tekst og de talrige fremragende illustrationer vil dette værk kunne glæde de mange læsere, der ønsker at fordybe sig i ekspeditionslevets forskellige spændende facetter for over hundrede år siden.

Peter Freuchen og Knud Rasmussen